

Sikeres megállapodás Paks bővítéséről

Magyarország rendelkezik a nukleáris üzemeltetéshez szükséges magas szintű szakmai és biztonsági kultúrával

JÁROSI MÁRTON

A magyar kormány külpolitikájában tapasztalható általános törekvés: „nyitás keletre, hűség a nyugathoz” az energetikában is érvényesül. Nyugati szövetségeseink képviselőinek többségétől eddig többnyire csak ideológiai tanácsokat kaptunk, s ezekre alapozva nemcsak energetikai vagyunk nagy részét szerezték meg maguknak, de annak hasznát is kiszivattyúzták országunkból.

Tény, hogy ezzel szemben a primer energiahordozók elsősorban keletről, Oroszországból áramlanak hazánkba. Az oroszországi primer energiahordozók behozatali függősége számottevően nem csökkenthető. A megújulókkal semmiképp, a hazai lignittel is csak részben. Ez a felismerés vezeti a kormány energetikai külpolitikáját.

Az EU energiapolitikájának egyik alapvető ellentmondása, hogy az import primer energiahordozók közös piacát nem hozta létre. A meghatározó tagállamok külön utakon járnak. Például a legnagyobb kelet–nyugati gázvezeték vagy fél tucat EU-tagállamot elkerülve közvetlenül Oroszország és Németország között létesült. A látványosan induló Nabucco közös uniós vezetékprojekt létrejötte megkérdőjeleződött. Mivel a visegrádi országoknak közösek az energetikai érdekeik, a kibővített közép-európai regionalitás keretében lehetséges és szükséges az ellentmondások közös erővel történő feloldása.

Az energetikai **ellátásbiztonság** elsősorban gazdasági együttműködésen alapuló politikai garanciákkal erősítendő. Ennek fontos eszköze lehet a **paksi atomerőmű** bővítése. Ráadásul a bővítés tekinthető hatékony dekarbonizációs eszköznek is, vagyis az Európai Unió deklarált céljait tekintve is kifejezetten előnyösnek mutatkozik. Ezt erősítik azok a sajtóhírek is, hogy az aláírást megelőzően élénk egyeztetések folytak az illetékes uniós szakapparátussal, a megállapodás sikerének útját nyugati politikai és szakmai véleményformálók, tanácsadók egyengették.

Hova lett a nemzeti konszenzus?

2009-ben, az MSZP-kormány idején, a rendszerváltozás óta először, nemzeti konszenzus jött létre egy az ország hosszú távú jövőjét alapvetően meghatározó kérdésben, az **atomerőmű**-bővítés szükségességét illetően. Remélni lehetett, hogy a nemzeti érdek elsődlegessége áttöri a rövid távú pártérdekek mesterségesen emelt válaszfalait. Amióta az akkor ellenzékben lévő, ma kétharmados felhatalmazással bíró kormánypárt a nemzeti politikát egyre sikeresebben érvényesíti, az MSZP némi hezitálás után, mára teljesen kifarolt ebből a nemzeti konszenzusból, és a szociálliberális úgynevezett „demokratikus ellenzék” vezetőjeként alpári módon támadja a **paksi** bővítésre vonatkozóan létrejött megállapodást. Pedig nem történt más, mint hogy a kormány az említett felhatalmazás alapján folytatta és sikerre vitte az **erőmű** bővítésének előkészítését. A kormány egyébként betartotta az akkori miniszterelnök tanácsát is, amely szerint nem szokás ilyen tárgyalásokról az aláírás előtt információkat kiadni, mivel az idő előtti kiszivárogtatás rontja a kormány tárgyalási pozícióját. Ennek ellenére az aláírás előtt a gazdasági bizottságban a kormány tájékoztatást adott a készülő megállapodásról, amelyet hamarosan az Országgyűlés elé terjeszt jóváhagyásra. Kérdezhetnénk, hol sérül itt a demokrácia, miről beszélünk. Kik nyilatkoznak átlátszó, álszakmai köntösbe bújtatott álpolitikai kérdésekről, amikor a szakmai szervezetek egyértelműen támogatják a bővítést?

Szakmai érvek

A villanyáram-fogyasztás közel harminc százalékát importáljuk. Tehát a villanyszolgáltatás jelentős mértékben kereskedelmi tevékenységgé degradálódott, ami önmagában nem baj, ha kellő nagyságú versenyképes kapacitás áll rendelkezésre a régió piacán. Erre azonban hosszabb távon nem lehet számítani. Erőművet nem a mának építünk. Erőműveink jelentős része selejtezés előtt áll, a rendszerváltozás óta alig épült nemzeti tulajdonú berendezés. Az **ellátásbiztonság** mára sérült. A rendszer tartalékai alacsonyak, az **ellátásbiztonság** követelményei egyre nehezebben teljesíthetők. A megújuló energiaforrások csak kiegészítő szerepet tölthetnek be az áramtermelésben. A hazai erőműépítés elkerülhetetlen szükségszerűséggé vált.

A 2010-ben nyilvánosságra hozott nemzeti energiastratégia is kiemelten számol a nukleáris bázisú energiatermeléssel, a megújuló alapú és lignitbázisú **villamosenergia**-termelés mellett. A nukleáris alapú villanytermelés nem nélkülözhető energiaellátásunkban, mert hazánk adottságait figyelembe véve az energetika mindhárom alapkövetelményének leginkább megfelel. Az üzemanyag többirányú beszerezhetősége és tárolhatósága egyértelműen növeli az ellátásbiztonságot, csökkenti az importtól való függést. Az **atomerőmű** áramtermelése nem okoz üvegházhatású gázkibocsátást, segíti a klímavédelmet. A termelt áram ára, a rendkívül hosszú, legalább 60 éves élettartam és a teljes önköltségen belül az üzemanyagköltség kisebb hányada miatt, más megoldásokhoz viszonyítva, gazdaságilag kedvező. Az első új blokk 2023-ban kezdhet működni, az **erőmű** pedig magyar állami tulajdonban marad. Elsősorban a létesítés viszonylag hosszú időszakában, munkahelyteremtő hatású lesz. A projektben ugyanis legalább 40 százalékos lesz a magyar vállalkozói rész. Ez pedig minimum négy milliárd eurónyi megrendelést jelent a magyar vállalati szektornak és mintegy egymilliárd eurós adóbevételt a magyar államkasszáknak.

A hazai erőműipar privatizálásával együtt leépült a hazai energetikai gépgyártás többsége és az ezt megalapozó tudásbázis is. Ez alól kivétel a nukleáris energetika, amely nemcsak megőrizte, de fejleszteni is tudta ezt a tudásbázist. Magyarországon megvan a nukleárisenergia-termeléshez szükséges magas szintű szakmai és biztonsági kultúra. A gazdag **paksi** üzemviteli tapasztalat, szakképzés és oktatóközpont mellett nemzetközileg is elismert egyetemi oktató bázis (BME Nukleáris Intézet), kutatóbázis (KFKI) áll rendelkezésre. Erre a tudásbázisra alapozva a nukleáris energetikai képzés-oktatás sikeres magyar exporttermékké vált a világpiacon. Miközben a hagyományos energetikai gépgyártásunk leépült, a speciális minőségi igényű atomerőművi energetikai gépgyártásunk eredményeket ért el: fűtő-elemátrakó gépeket, atomerőművi keringető szivattyúkat stb. exportálunk.

Gazdasági érvek

Az aláírt megállapodás szerint orosz állami kölcsönből és magyar önerőből épülhet meg a két új 1–1,2 ezer megawatt kapacitású **paksi** atomerőművi blokk az orosz Roszatom közreműködésével, tendereztetés nélkül. A 2013-ban elfogadott kormányrendelet a közbeszerzési törvény hatálya alól kivett, nemzetbiztonsági beszerzésekre vonatkozó tételek hatálya alá az **atomerőmű**-fejlesztéseket is besorolta. A kormány tájékoztatása szerint a 10–12 milliárd eurós beruházáshoz Oroszország rendkívül kedvező kamatozású államközi hitelt nyújt. A bővítéshez nyújtott 10 milliárd eurós hitel nem üzleti projekt, hanem két állam szerződése. Ma a hosszú lejáratú piaci hiteleknel átlagosan 5,6 százalékos kamattal számolhatunk, de ilyen, 30 éves konstrukciós lehetőség nincs a piacon, vagyis nem tudtunk volna mással megállapodni. Az orosz állam pedig a piaci kondícióknál lényegesen kedvezőbb feltételekkel nyújt hitelt, a megkötendő külön megállapodás szerint.

A kormány tájékoztatóján elhangzott, hogy az **erőmű** bővítéséhez biztosítandó orosz államközi hitel költsége nem épül majd be a Pakson megtermelt áram árába, a hitel

visszafizetéséért a teljes magyar költségvetés vállal garanciát, nem pedig az **MVM**, amelyen keresztül tulajdonosa az állam a **paksi** atomerőműnek. Ezzel elérhető lesz, hogy további 60 évre ez az **erőmű** biztosítsa a legolcsóbban az áramot. Ez pedig nemcsak növeli Magyarország energiafüggetlenségét, de megalapozza a rezsicsökkentés hatásának hosszú távú fenntarthatóságát is, javítva Magyarország versenyképességét. A most nyilvánosságra került megállapodás mellett még több egyéb témában tovább folynak a tárgyalások. Így többek között arról is tárgyalnak, hogy a fűtőelem-beszállítást olyan konstrukcióban biztosítsa az orosz partner, amelynek részeként visszaveszik a kiégett fűtőelemeket.

Az új blokkokról szóló terveket a magyar kormány megküldte Brüsszelnek, amely nem emelt vétót. Az unió versenyjogi kérdéseket az új blokkok üzembe helyezése után akkor vethetne fel, ha állami támogatás – például garantált átvételi ár – nélkül az új **atomerőmű** működése nem lenne rentábilis. A nemzetietlen „ellenzék” hangos műfelháborodása elmúlik, a nemzeti energiapolitika új bástyája pedig felépül a haza javára.

A szerző az Energiapolitika 2000 Társulat elnöke